

ПРЕССЪОБЩЕНИЕ № 36/23

Люксембург, 16 февруари 2023 г.

Заклучение на генералния адвокат по дело C-520/21 | Bank M. (Последици от обявяването на договор за недействителен)

Генерален адвокат Collins: след обявяване на недействителността на договор за ипотечен кредит поради наличието на неравноправни клаузи, потребителите могат да предявяват към банките претенции, които надхвърлят връщането на паричната престация, а банките — не могат

Националните съдилища трябва да проверят дали от гледна точка на националното право потребителите имат право да предявяват такива претенции и ако е така, да се произнесат по тяхната основателност

През 2008 г. A.S. и съпругата му E.S. сключват договор за ипотечен кредит с Bank M. с цел постояване на къща. Сумата на кредита е деноминирана и отпусната в полски злоти (PLN), но — подобно на хиляди други ипотечни кредити, отпуснати на потребителите в Полша от началото на 2000 година — е индексирана в швейцарски франкове (CHF). Месечните вноски по кредита се изплащат в полски злоти след преизчисляване по курс „продава“ на швейцарския франк, публикуван в таблицата с обменните курсове на Bank M., в сила към датата на падежа на всяка месечна вноска по кредита.

A.S. счита, че въпросният договора за кредит съдържа неравноправни клаузи, които го правят изцяло недействителен съгласно полското право, и предявява иск срещу Bank M. пред Районен съд Варшава-център (Полша; наричан по-нататък „запитващата юрисдикция“). Той твърди, че Bank M. е получила месечните вноски по кредита без законово или договорно основание и се е облагодетелствала от тях. A.S. иска от Bank M. да му заплати обезщетение за ползването на парите без договорно основание, за загубата на възможност за реализиране на печалба поради временната невъзможност да ползва парите си и за намаляването на покупателната сила на парите, които е превел на банката.

Запитващата юрисдикция пита Съда дали Директивата относно неравноправните клаузи в потребителските договори¹ (наричана по-нататък „Директивата“), както и принципите на ефективност, правна сигурност и пропорционалност, трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат тълкуване на националното законодателство в смисъл, че когато договор за кредит, сключен между потребител и банка, е обявен за изцяло недействителен, страните имат право да предявят една спрямо друга претенции, които надхвърлят връщането на паричната престация, която са дали по този договор, и плащането на лихви за забава, считано от датата на поканата за връщане.

¹ Директива 93/13/ЕИО на Съвета от 5 април 1993 година относно неравноправните клаузи в потребителските договори (ОВ L 95, 1993 г., стр. 29; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 2, стр. 273).

В представеното днес заключение генерален адвокат Anthony Michael Collins припомня, че Директивата не определя последиците от констатацията, че потребителски договор не може да съществува законосъобразно след премахването на неравноправните му клаузи. **Последиците се определят от държавите членки в тяхното вътрешно право, по начин, който не противоречи на правото на Съюза.**

Що се отнася до претенциите на потребителите към банката, генерален адвокат Collins счита, че **Директивата не е пречка националните законови разпоредби или националната съдебна практика по тяхното тълкуване да улесняват потребителите да предявяват претенции, които надхвърлят връщането на месечните вноски, които са платени по недействителния договор за ипотечен кредит заедно със законната лихва за забава, считано от датата на поканата за връщане.** Националните съдилища обаче трябва да проверят дали от гледна точка на националното право потребителите имат право да предявяват такива претенции и ако е така, да се произнесат по тяхната основателност.

Това разрешение се обоснова с целта на Директивата да осигури високо равнище на защита на потребителите. Обявената за неравноправна договорна клауза не поражда последици за потребителят и следователно трябва да се възстанови фактическото и правното положение, в което той би се намирал, ако тази клауза изначално не бе включена в договора. Според генералния адвокат възможността за предявяване на по-широки претенции може да насърчи потребителите да упражняват правата си по Директивата и същевременно да възпре банките да включват неравноправни клаузи в договорите си.

Що се отнася до възможността банката да предяви подобни претенции срещу потребителя, генерален адвокат Collins счита, че тя няма такова право. Той съвета Съда да приеме, че **банката няма право да предявява срещу потребителя претенции, които надхвърлят връщането на предоставените по кредита парични средства и плащането на законната лихва за забава, считано от датата на поканата за връщане.**

Генерален адвокат Collins обосновава това становище, като посочва, че обявяването на договор за ипотечен кредит за недействителен е последица от това, че банката е включила в него неравноправна клауза. Един търговец не може да икономическа облага от положение, което е предизвикал със собственото си противоправно поведение. **Освен това банката не би била възпряна да включи неравноправни клаузи в договорите за кредит с потребителите, ако въпреки обявяването на недействителността на договора, тя може да получи от потребителите възнаграждение в пазарен размер за ползването на предоставените по кредита парични средства. Това би могло дори да направи включването на неравноправни клаузи спрямо потребители изгодно за банката.**

По-нататък, генерален адвокат Collins отбелязва, че кредитополучателите обикновено не са в състояние да преценят с достатъчна точност сумата, която банката би могла да претендира от тях, преди да решат дали е в техен интерес да оспорят законосъобразността на неравноправните клаузи в договорите си за кредит. Предвид непрозрачния, сложен и дискреционен характер на критериите, въз основа на които банките изчисляват възнаграждението за ползване на предоставените по кредита парични средства и това, че исканите суми обикновено стават изискуеми при поискване, потребителите могат да бъдат още по обезкуражени да упражняват правата си по Директивата. Това би лишило Директивата от ефективност и би довело до резултат, който е несъвместим с преследваните от нея цели.

Накрая, генерален адвокат Collins отбелязва, че доводът за стабилността на финансовите пазари в Полша няма тежест в контекста на тълкуването на Директивата, чиято цел е преди всичко да защити интересите на потребителите. **Банките като субекти на правото са длъжни да организират дейността си по такъв начин, че да спазват всички правни разпоредби.**

ЗАБЕЛЕЖКА: Заключение на генералния адвокат не обвързва Съда. Задачата на генералните адвокати е да предложат на Съда, при пълна независимост, правно разрешение на делото, което им е поверено.

Съдиите от Съда пристъпват към разисквания по делото. Съдебното решение ще бъде постановено на по-късна дата.

ЗАБЕЛЕЖКА: Преюдициалното запитване позволява на юрисдикциите на държавите членки, в рамките на спор, с който са сезирани, да се обърнат към Съда с въпрос относно тълкуването на правото на Съюза или валидността на акт на Съюза. Съдът не решава националния спор. Националната юрисдикция трябва да се произнесе по делото в съответствие с решението на Съда. Това решение обвързва по същия начин останалите национални юрисдикции, когато са сезирани с подобен въпрос.

Неофициален документ, предназначен за медиите, който не обвързва Съда

[Пълният текст](#) на заключението е публикуван на уебсайта CURIA в деня на обявяването

За допълнителна информация се свържете с Илияна Пальова ☎ (+352) 4303 4293

Кадри от прочитането на заключението са достъпни на „[Europe by Satellite](#)“ ☎ (+32) 2 2964106

Поддържайте връзка!

